

Gabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI ĠENERALI (L-Għaxar Awla Estiża)

19 ta' Mejju 2021 *

“Għajnuna mill-Istat – Il-Pajjiżi l-Baxxi – Garanzija mill-Istat għal self u self subordinat tal-Istat favur KLM fil-kuntest tal-pandemija tal-COVID-19 – Linji gwida temporanji tal-miżuri ta' għajnuna mill-Istat – Deċiżjoni li ma jitqajmux oġġezzjonijiet – Deċiżjoni li tiddikjara l-għajnuna kompatibbli mas-suq intern – Għajnuna precedentement mogħtija lil kumpannija oħra tal-istess grupp ta' impriżi – Obbligu ta' motivazzjoni – Żamma tal-effetti tad-deċiżjoni”

Fil-Kawża T-643/20,

Ryanair DAC, stabbilita f'Swords (l-Irlanda), irrappreżentata minn F.-C. Laprèvote, V. Blanc, E. Vahida, S. Rating u I.-G. Metaxas-Maranghidis, avukati,

rikorrenti,

vs

Il-Kummissjoni Ewropea, irrappreżentata minn L. Flynn, S. Noë u C. Georgieva, bħala aġenti,

konvenuta,

sostnuta minn

Ir-Repubblika Franciża, irrappreżentata minn E. de Moustier u P. Dodeller, bħala aġenti,

minn

Ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi, irrappreżentat minn J. Langer, bħala aġent, assistit minn I. Rooms, avukata,

u minn

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV, stabbilita f'Amstelveen (il-Pajjiżi l-Baxxi), irrappreżentata minn K. Schillemans, H. Vanderveen u P. Huizing, avukati,

intervenjenti,

* Lingwa tal-kawża: l-Ingliż.

li għandha bħala suġġett talba bbażata fuq l-Artikolu 263 TFUE u intiża għall-annullament tad-Deciżjoni tal-Kummissjoni C(2020) 4871 final tat-13 ta' Lulju 2020 dwar l-għajnuna mill-Istat SA.57116 (2020/N) – Il-Pajjiżi l-Baxxi – COVID-19: Garanzija ta' self mill-Istat u self mill-Istat lil KLM,

IL-QORTI ĠENERALI (L-Għaxar Awla Estiża),

komposta minn A. Kornezov (Relatur), President, E. Buttigieg, K. Kowalik-Bańczyk, G. Hesse u M. Stancu, Imħallfin,

Reġistratur: I. Pollalis, Amministratur,

wara li rat il-fażi bil-miktub tal-proċedura u wara s-seduta tal-25 ta' Frar 2021,

tagħti l-preżenti

Sentenza

Il-fatti li wasslu għall-kawża

- 1 Fis-26 ta' Ġunju 2020, ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi nnotifika lill-Kummissjoni Ewropea, konformement mal-Artikolu 108(3) TFUE, dwar għajnuna mill-Istat favur Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV (iktar 'il quddiem "KLM"), li tikkonsisti, minn naħa, f'garanzija mill-Istat għal self mogħti lilha minn konsorzju ta' banek u, min-naħa l-oħra, f'self mill-Istat (iktar 'il quddiem il-"miżura ta' għajnuna inkwistjoni"). Il-baġit totali tal-għajnuna kien jammonta għal EUR 3.4 biljun. L-għan tal-miżura ta' għajnuna inkwistjoni kien li tipprovdi temporanjament lil KLM il-likwidità li hija kellha bżonn sabiex taffronta r-riperkussjonijiet negattivi tal-pandemija tal-COVID-19. Ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi qies li, fid-dawl tal-importanza ta' KLM għall-ekonomija tiegħu u għas-servizzi tal-ajru tiegħu, il-falliment tagħha kien ikompli jaggrava d-disturb serju tal-ekonomija tiegħu kkawżat minn din il-pandemija.
- 2 KLM tagħmel parti mill-grupp Air France-KLM. Il-kumpannija holding Air France-KLM (iktar 'il quddiem il-"kumpannija holding Air France-KLM") tmexxi l-grupp, u fiha l-Istati Franciżi u Olandiżi huma l-ikbar azzjonisti, li għandhom 14.3 % u 14 % tal-kapital rispettivament. Il-kumpanniji Air France u KLM huma żewġ sussidjarji tal-kumpannija holding Air France-KLM.
- 3 Fl-4 ta' Mejju 2020, il-Kummissjoni ddikjarat kompatibbli mas-suq intern, permezz tad-Deciżjoni C(2020)2983 final dwar l-għajnuna mill-Istat SA.57082 (2020/N) – Franza – COVID-19: linji gwida temporanji [l-Artikolu 107(3)(b) TFUE] – Garanzija u self minn azzjonist favur Air France (iktar 'il quddiem id-"Deciżjoni Air France"), għajnuna individwali mogħtija mir-Repubblika Franciża lil Air France, fil-forma ta' garanzija mill-Istat u ta' self minn azzjonist, fl-ammont totali ta' EUR 7 biljuni. Il-miżura ta' għajnuna kienet intiża sabiex tiffinanzja l-bżonnijiet immedjati tal-likwidità ta' Air France.
- 4 Fit-13 ta' Lulju 2020, il-Kummissjoni adottat id-Deciżjoni C(2020) 4871 final, dwar l-għajnuna mill-Istat SA.57116 (2020/N) – Il-Pajjiżi l-Baxxi – COVID-19: Garanzija ta' self mill-Istat u self mill-Istat lil KLM (ĠU 2020, C 355, p. 1; iktar 'il quddiem id-"deciżjoni kkontestata"), li permezz tagħha hija qieset li l-miżura ta' għajnuna inkwistjoni, minn naħa, kienet tikkostitwixxi għajnuna mill-Istat fis-sens tal-Artikolu 107(1) TFUE u, min-naħa l-oħra, kienet kompatibbli mas-suq

intern abbażi tal-Artikolu 107(3)(b) TFUE. Il-Kummissjoni evalwat il-miżura ta' għajnuna inkwistjoni fid-dawl tal-komunikazzjoni tagħha tad-19 ta' Marzu 2020, intitolata "Qafas Temporanju għal miżuri ta' għajnuna mill-Istat biex jingħata sostenn lill-ekonomija matul it-tifqigħa prezenti tal-COVID-19" (ĠU 2020, C 91 I, p. 1), emendata fit-3 ta' April 2020 (ĠU 2020, C 112 I, p. 1), fit-13 ta' Mejju 2020 (ĠU 2020, C 164, p. 3), u emendata wkoll fid-29 ta' Ġunju 2020 (ĠU 2020, C 218, p. 3) (iktar 'il quddiem il-"Linji Gwida Temporanti").

Il-proċedura u t-talbiet tal-partijiet

- 5 Permezz ta' att ipprezentat fir-Registru tal-Qorti Ġenerali fit-23 ta' Ottubru 2020, ir-rikorreni, Ryanair DAC, ipprezentat dan ir-rikors.
- 6 Permezz ta' att ipprezentat fir-Registru tal-Qorti Ġenerali fl-istess jum, ir-rikorreni talbet li l-Qorti Ġenerali tiddeciedi dwar dan ir-rikors permezz tal-proċedura mhaffa prevista fl-Artikoli 151 u 152 tar-Regoli tal-Proċedura tal-Qorti Ġenerali. Permezz ta' deċiżjoni tas-16 ta' Novembru 2020, il-Qorti Ġenerali (L-Għaxar Awla) laqgħet it-talba għal proċedura mhaffa.
- 7 Il-Kummissjoni pprezentat ir-risposta fir-Registru tal-Qorti Ġenerali fis-7 ta' Dicembru 2020.
- 8 Skont l-Artikolu 106(2) tar-Regoli tal-Proċedura, fit-18 ta' Dicembru 2020, ir-rikorreni pprezentat talba motivata għal seduta għas-sottomissjonijiet orali.
- 9 Fuq proposta tal-Għaxar Awla, il-Qorti Ġenerali ddecidiet, skont l-Artikolu 28 tar-Regoli tal-Proċedura, li tirreferi l-kawża quddiem kulleġġ ġudikanti estiż.
- 10 Permezz ta' atti pprezentati fir-Registru tal-Qorti Ġenerali, fl-14 ta' Dicembru 2020, fis-6 ta' Jannar 2021 u fil-15 ta' Jannar 2021 rispettivament, ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi, ir-Repubblika Franciża u KLM talbu li jintervjenu f'din il-proċedura insostenn tat-talbiet tal-Kummissjoni.
- 11 Permezz ta' deċiżjonijiet tat-12 u tad-19 ta' Jannar 2021 rispettivament, il-President tal-Għaxar Awla tal-Qorti Ġenerali aċċetta l-interventi tar-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi u tar-Repubblika Franciża.
- 12 Permezz ta' digriet tas-27 ta' Jannar 2021, il-President tat-Tieni Awla tal-Qorti Ġenerali awtorizza l-intervent ta' KLM.
- 13 Permezz ta' miżuri ta' organizzazzjoni tal-proċedura tal-14, tad-19 u tat-28 ta' Jannar 2021 rispettivament, ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi, ir-Repubblika Franciża u KLM ġew awtorizzati, skont l-Artikolu 154(3) tar-Regoli tal-Proċedura, jipprezentaw nota ta' intervent. Fit-22 ta' Jannar 2021 u fit-3 ta' Frar 2021, ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi u r-Repubblika Franciża rispettivament ipprezentaw in-noti ta' intervent tagħhom fir-Registru tal-Qorti Ġenerali. KLM ma pprezentatx nota ta' intervent.
- 14 Is-sottomissjonijiet orali tal-partijiet u t-twegibiet tagħhom għall-mistoqsijiet tal-Qorti Ġenerali nstemghu fis-seduta tal-25 ta' Frar 2021. Matul din is-seduta, ir-rikorreni talbet lill-Qorti Ġenerali tadotta miżura ta' organizzazzjoni tal-proċedura, fejn stiednet lill-Kummissjoni tipproduci l-kuntratti msemmija fid-Deciżjoni Air France u fid-deċiżjoni kkontestata rispettivament, li abbażi tagħhom ingħataw il-miżuri ta' għajnuna inkwistjoni f'dawn iż-żewġ deċiżjonijiet. Il-faži orali tal-proċedura ngħalqet permezz ta' deċiżjoni tas-26 ta' Frar 2021.

- 15 Ir-rikorreni titlob li l-Qorti Ġenerali jogħgobha:
 - tannulla d-deċiżjoni kkontestata;
 - tikkundanna lill-Kummissjoni għall-ispejjeż.
- 16 Il-Kummissjoni titlob li l-Qorti Ġenerali jogħgobha:
 - tiċhad ir-rikors;
 - tikkundanna lir-rikorreni għall-ispejjeż.
- 17 Ir-Repubblika Franciża titlob li l-Qorti Ġenerali jogħgobha tiċhad ir-rikors bħala inammissibbli sa fejn huwa intiż li jkkontesta l-fondatezza tad-deċiżjoni kkontestata u li tiċhad il-kumpliment tiegħu fil-mertu. Sussidjarjament, hija titlob li l-Qorti Ġenerali jogħgobha tiċhdu fil-mertu fl-intier tiegħu.
- 18 Bħall-Kummissjoni, ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi u KLM jitolbu li l-Qorti Ġenerali jogħgobha tiċhad ir-rikors bħala infondat.

Id-dritt

- 19 Insostenn tar-rikors tagħha, ir-rikorreni tqajjem hames motivi, ibbażati rispettivament, l-ewwel wiehed, fuq il-fatt li l-Kummissjoni eskluet b'mod żbaljat l-għajnuna mogħtija mir-Repubblika Franciża lil Air France mill-kamp ta' applikazzjoni tad-deċiżjoni kkontestata, it-tieni wiehed, fuq ksur tal-prinċipji ta' nondiskriminazzjoni, tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi u tal-libertà ta' stabbiliment, it-tielet wiehed, fuq applikazzjoni żbaljata tal-Artikolu 107(3)(b) TFUE, ir-raba' wiehed, fuq il-fatt li l-Kummissjoni kellha tiftaħ il-proċedura ta' investigazzjoni formali, u l-hames wiehed, fuq ksur tal-obbligju ta' motivazzjoni fis-sens tal-Artikolu 296 TFUE.

Fuq l-ammissibbiltà

- 20 Ir-rikorreni ssostni, fil-punti 39 sa 45 tar-rikors, li hija għandha *locus standi* bħala "parti interessata" fis-sens tal-Artikolu 108(2) TFUE u bħala "parti interessata" fis-sens tal-Artikolu 1(h) tar-Regolament tal-Kunsill (UE) 2015/1589 tat-13 ta' Lulju 2015 li jstabbilixxi regoli dettaljati għall-applikazzjoni tal-Artikolu 108 [TFUE] (ĠU 2015, L 248, p. 9), li jippermettilha tippreżenta rikors għal annullament intiż għas-salvagwardja tad-drittijiet proċedurali tagħha, kontra d-deċiżjoni kkontestata, meħuda mingħajr il-ftuħ tal-proċedura ta' investigazzjoni formali.
- 21 Bħala kompetitriċi ta' KLM, l-interessi tar-rikorreni huma affettwati mill-għoti tal-mizura ta' għajnuna inkwistjoni, sa fejn din tippermetti lil KLM tikseb self b'kundizzjonijiet favorevoli u tibqa' fis-suq bħala kompetitriċi ssussidjata tar-rikorreni, minkejja l-konsegwenzi negattivi tal-pandemija tal-COVID-19. Mill-banda l-oħra, ir-rikorreni, li hija t-tielet l-ikbar kumpannija tal-ajru fil-Pajjiżi l-Baxxi, ma tibbenefikax minn tali għajnuna.
- 22 Il-Kummissjoni ma tikkontestax l-ammissibbiltà tar-rikors.

- 23 Ir-Repubblika Franciża tqis li r-rikorrenti ma għandhiex *locus standi* sabiex tikkontesta l-fondatezza tad-deċiżjoni kkontestata u li, għaldaqstant, l-ewwel, it-tieni u t-tielet motiv tar-rikors huma inammissibbli. Mill-banda l-oħra, ir-Repubblika Franciża ma tikkontestax l-ammissibbiltà tar-raba' motiv tar-rikors, peress li r-rikorrenti, fil-fehma tagħha, hija parti interessata fis-sens tal-Artikolu 108(2) TFUE.
- 24 Għandu jiġi kkonstatat li l-ammissibbiltà tar-rikors ma hijiex iddubitata sa fejn, permezz tiegħu, ir-rikorrenti għandha l-intenzjoni li ssostni li l-Kummissjoni kellha tiftaħ il-proċedura ta' investigazzjoni formali msemmija fl-Artikolu 108(2) TFUE.
- 25 Fil-fatt, fil-kuntest tal-proċedura ta' sħarriġ imsemmija fl-Artikolu 108 TFUE, għandha ssir distinzjoni bejn żewġ fażijiet. Minn naħa, il-fażi preliminari ta' investigazzjoni stabbilita fl-Artikolu 108(3) TFUE, li tippermetti lill-Kummissjoni tiffirma opinjoni preliminari dwar il-kompatibbiltà tal-għajnuna inkwistjoni. Min-naħa l-oħra, il-proċedura ta' investigazzjoni formali prevista fl-Artikolu 108(2) TFUE, li tippermetti lill-Kummissjoni jkollha informazzjoni sħiħa dwar il-fatti tal-kawża. Huwa biss fil-kuntest ta' din il-proċedura li t-Trattat FUE jipprevedi l-obbligu, għall-Kummissjoni, li ssejjaħ lill-partijiet interessati sabiex jipprezentaw l-osservazzjonijiet tagħhom (sentenzi tad-19 ta' Mejju 1993, *Cook vs Il-Kummissjoni*, C-198/91, EU:C:1993:197, punt 22; tal-15 ta' Ġunju 1993, *Matra vs Il-Kummissjoni*, C-225/91, EU:C:1993:239, punt 16, u tal-15 ta' Ottubru 2018, *Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters et vs Il-Kummissjoni*, T-79/16, mhux ippubblikata, EU:T:2018:680, punt 46).
- 26 Meta l-proċedura ta' investigazzjoni formali ma tinfetaħx, il-partijiet interessati, li setgħu jipprezentaw osservazzjonijiet matul din it-tieni fażi, ma jkollhomx din il-possibbiltà. Bħala rimedju, huma għandhom id-dritt li jikkontestaw, quddiem il-qorti tal-Unjoni Ewropea, id-deċiżjoni meħuda mill-Kummissjoni li ma tiftaħx il-proċedura ta' investigazzjoni formali. Għalhekk, rikors intiż għall-annullament ta' deċiżjoni bbażata fuq l-Artikolu 108(3) TFUE pprezentat minn parti interessata fis-sens tal-Artikolu 108(2) TFUE huwa ammissibbli meta l-awtur ta' dan ir-rikors ikun qiegħed b'hekk jipprova jipprotegi d-drittijiet proċedurali li huwa għandu taħt din l-aħħar dispożizzjoni (ara s-sentenza tat-18 ta' Novembru 2010, *NDSHT vs Il-Kummissjoni*, C-322/09 P, EU:C:2010:701, punt 56 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 27 F'dan il-każ, il-proċedura ta' investigazzjoni formali ma nfethitx mill-Kummissjoni u r-rikorrenti tinvoka, fil-kuntest tar-raba' motiv, ksur tad-drittijiet proċedurali tagħha. Fir-rigward tal-Artikolu 1(h) tar-Regolament 2015/1589, impriza kompetitriċi tal-benefiċjarju ta' miżura ta' għajnuna tinsab mingħajr dubju fost il-"partijiet interessati", fis-sens tal-Artikolu 108(2) TFUE (sentenzi tat-18 ta' Novembru 2010, *NDSHT vs Il-Kummissjoni*, C-322/09 P, EU:C:2010:701, punt 59, u tat-3 ta' Settembru 2020, *Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland et vs Il-Kummissjoni*, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punt 50).
- 28 F'dan il-każ, huwa mingħajr dubju li teżisti relazzjoni ta' kompetizzjoni bejn ir-rikorrenti u l-benefiċjarju tal-għajnuna. Fil-fatt, ir-rikorrenti sostniet, mingħajr ma giet ikkontradetta, li hija kienet ilha tipparteċipa fis-servizz tal-ajru fil-Pajjiżi l-Baxxi għal iktar minn għoxrin sena, li hija kienet, fl-2019, ittrasportat 3 miljun passigġier minn jew lejn il-Pajjiżi l-Baxxi u li hija kellha madwar 5 % tas-suq Olandiż, li kien jagħmilha t-tielet l-ikbar kumpannija tal-ajru fil-Pajjiżi l-Baxxi. Ir-rikorrenti enfasizzat ukoll li l-programm tagħha ta' titjriet għas-sajf tal-2020, stabbilit qabel ma faqqgħet il-pandemija tal-COVID-19, kien jinkludi 43 destinazzjoni minn 3 ajruporti Olandiżi. Għaldaqstant, ir-rikorrenti hija parti interessata li għandha interess li tiżgura s-salvagwardja tad-drittijiet proċedurali tagħha taħt l-Artikolu 108(2) TFUE.

- 29 Għaldaqstant, hemm lok li tiġi aċċettata l-ammissibbiltà tar-rikors sa fejn ir-rikorrenti tinvoka l-ksur tad-drittijiet proċedurali tagħha.
- 30 F'dan il-kuntest, għandu jiġi kkonstatat li r-raba' motiv, li huwa intiż esplicitament sabiex jikseb ir-rispett tad-drittijiet proċedurali tar-rikorrenti, huwa ammissibbli, fid-dawl tal-kwalità tagħha ta' parti interessata, kif ġie stabbilit fil-punt 29 iktar 'il fuq. Fil-fatt, ir-rikorrenti tista' tinvoka, għall-finijiet taż-żamma tad-drittijiet proċedurali li hija tgawdi fil-kuntest tal-proċedura ta' investigazzjoni formali, motivi ta' natura li juru li l-evalwazzjoni tal-informazzjoni u tal-elementi li l-Kummissjoni kellha jew seta' jkollha, waqt il-fażi preliminari ta' investigazzjoni tal-miżura nnotifikata, kellha tqajjem dubji fir-rigward tal-kompatibbiltà ta' din tal-aħhar mas-suq intern (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tat-22 ta' Diċembru 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, punt 81; tad-9 ta' Lulju 2009, 3F vs Il-Kummissjoni, C-319/07 P, EU:C:2009:435, punt 35, tal-24 ta' Mejju 2011, Il-Kummissjoni vs Kronoply u Kronotex, C-83/09 P, EU:C:2011:341, punt 59, u tas-6 ta' Mejju 2019, Scor vs Il-Kummissjoni, T-135/17, mhux ippubblikata, EU:T:2019:287, punt 73).
- 31 Għandu jifakkar, barra minn hekk, li r-rikorrenti għandha d-dritt, sabiex turi l-ksur tad-drittijiet proċedurali tagħha minhabba d-dubji li l-miżura kontenzjuża kellha tqajjem fir-rigward tal-kompatibbiltà tagħha mas-suq intern, li tinvoka argumenti intiżi sabiex juru li l-konstatazzjoni tal-kompatibbiltà ta' din il-miżura mas-suq intern li waslet għaliha l-Kummissjoni kienet żbaljata, fatt li, *a fortiori*, huwa ta' natura li jistabbilixxi li l-Kummissjoni kellu jkollha dubji fl-evalwazzjoni tagħha tal-kompatibbiltà ta' din il-miżura mas-suq intern. Għaldaqstant, il-Qorti Ġenerali tista' teżamina l-argumenti fuq il-mertu ppreżentati mir-rikorrenti, sabiex tivverifika jekk dawn humiex ta' natura li jsostnu l-motiv espressament imressaq minnha dwar l-eżistenza ta' dubji li jiġġustifikaw il-ftuħ tal-proċedura msemmija fl-Artikolu 108(2) TFUE (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tat-13 ta' Ġunju 2013, Ryanair vs Il-Kummissjoni, C-287/12 P, mhux ippubblikata, EU:C:2013:395, punti 57 sa 60, u tas-6 ta' Mejju 2019, Scor vs Il-Kummissjoni, T-135/17, mhux ippubblikata, EU:T:2019:287, punt 77).
- 32 Fir-rigward tal-ħames motiv, ibbażat fuq ksur tal-obbligu ta' motivazzjoni, għandu jiġi enfasizzat li l-ksur tal-obbligu ta' motivazzjoni jaqa' taħt il-ksur tar-rekwizit formali essenzjali u jikkostitwixxi kwistjoni ta' ordni pubbliku li għandha titqajjem *ex officio* mill-qorti tal-Unjoni u ma hijiex relatata mal-legalità fil-mertu tad-deċiżjoni kkontestata (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-2 ta' April 1998, Il-Kummissjoni vs Sytraval u Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, punti 67 sa 72).

Fuq il-mertu

- 33 Qabelxejn, għandu jiġi eżaminat il-ħames motiv.

Fuq il-ħames motiv, ibbażat fuq ksur tal-obbligu ta' motivazzjoni

- 34 Permezz tal-ħames motiv tagħha, ir-rikorrenti ssostni, essenzjalment, li d-deċiżjoni kkontestata hija vvizzjata minn nuqqas jew minn insuffiċjenza ta' motivazzjoni f'diversi aspetti.
- 35 B'mod partikolari, permezz tal-ewwel parti tal-ħames motiv, ir-rikorrenti ssostni, essenzjalment, li l-Kummissjoni naqset milli tesponi r-raġunijiet li għalihom hija ma ħaditx inkunsiderazzjoni l-impatt tal-ġajnuna precedentement mogħtija lil Air France, minkejja li din tal-aħhar tiffirma parti, bħal KLM, mill-grupp Air France-KLM.

- 36 Skont ir-rikorrenzi, l-għajnuna mogħtija preċedentement lil Air France setgħet tibbenefika lill-grupp Air France-KLM kollu. F'dawn iċ-ċirkustanzi, il-Kummissjoni ma setgħetx teskludi tali possibbiltà *a priori*, iżda kienet obligata, skont il-ġurisprudenza, li tiegħu inkunsiderazzjoni l-elementi rilevanti kollha f'dan ir-rigward kif ukoll il-kuntest li fih kienet taqa' l-miżura ta' għajnuna inkwistjoni. Issa, fil-paragrafu 19 tad-deċiżjoni kkontestata, il-Kummissjoni llimitat ruħha li tindika, mingħajr prova jew spjegazzjoni oħra, li "is-sussidjarja Air France tal-grupp Air France-KLM ma hijiex il-benefiċjarja tal-miżura ta' għajnuna [inkwistjoni]". Madankollu, hija naqset milli tivverifika u timmotiva l-kwistjoni dwar jekk l-għajnuna mogħtija preċedentement lill-bqija tal-grupp, u b'mod partikolari lil Air France, setgħetx ukoll tkun ta' benefiċċju għal KLM, li l-kontijiet tagħha huma kkonsolidati ma' dawk ta' Air France. F'dan ir-rigward, ir-rikorrenzi tikkritika lill-Kummissjoni li llimitat ruħha li tindika li l-awtoritajiet Olandiżi kienu "kkonfermaw" li s-sussidjarja Air France tal-kumpannija holding Air France-KLM ma kinitx il-benefiċjarja tal-miżura ta' għajnuna inkwistjoni, mingħajr madankollu ma ppreċiżat kif din l-affermazzjoni kienet ser tiġi implimentata fil-prattika. Issa, huwa essenzjali li jiġu eżaminati dawn l-aspetti tal-miżura ta' għajnuna inkwistjoni sabiex tiġi vverifikata l-proporzjonalità tal-għajnuna u, pereżempju, jekk il-kundizzjonijiet ta' kumul u l-limiti massimi stabbiliti fil-paragrafu 25(d) u fil-paragrafu 27(d) tal-Linji Gwida Temporanji ġewx osservati. Skont ir-rikorrenzi, il-kumpannija holding Air France-KLM u ż-żewġ sussidjarji tagħha jagħmlu parti minn unità ekonomika waħda, li tibbenefika, skont id-deċiżjoni kkontestata, meħuda flimkien mad-Deċiżjoni Air France, minn ammont totali ta' EUR 10.4 biljun ta' għajnuna.
- 37 Il-Kummissjoni, sostnuta mir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi, mir-Repubblika Franciża, u minn KLM, tikkontesta dawn l-argumenti. Hija ssostni li, peress li KLM ma kinitx waħda mill-benefiċjarji tal-għajnuna mogħtija lil Air France, hija ma kinitx obligata tipprovdi spjegazzjonijiet fuq dan il-punt. Hija tfakkar f'dan ir-rigward li l-benefiċjarju tal-miżura ta' għajnuna inkwistjoni huwa KLM, u mhux il-grupp Air France-KLM u lanqas Air France nnifisha. Bl-istess mod, kienet Air France li bbenefikat mill-għajnuna awtorizzata mid-Deċiżjoni Air France u mhux il-grupp Air France-KLM jew KLM innifisha. Barra minn hekk, l-awtoritajiet Olandiżi u Franciżi kkonfermaw li KLM u Air France kienu l-benefiċjarji rispettivi tal-għajnuna inkwistjoni. Barra minn hekk, il-karatteristiċi ta' din jeskludu r-riskju li l-għajnuna mogħtija lil Air France testendi għal KLM u viċe versa.
- 38 Għandu jtfakkar, qabelxejn, li, skont ġurisprudenza stabbilita, il-motivazzjoni meħtieġa mill-Artikolu 296 TFUE għandha tkun adattata għan-natura tal-att inkwistjoni u għandha tindika b'mod ċar u inekwivoku r-raġunament tal-istituzzjoni, li tkun l-awtriċi tal-att, b'mod li jippermetti lill-persuni kkonċernati jkunu jafu l-ġustifikazzjonijiet tal-miżura meħuda u lill-qorti kompetenti teżerċita l-istħarriġ tagħha. Ir-rekwizit ta' motivazzjoni għandu jiġi evalwat skont iċ-ċirkustanzi tal-każ, b'mod partikolari skont il-kontenut tal-att, in-natura tal-motivi invokati u l-interess li d-destinatarji jew persuni oħra li huma kkonċernati direttament u individwalment mill-att jista' jkollhom sabiex jirċievu spjegazzjonijiet. Ma huwiex meħtieġ li l-motivazzjoni tispeċifika l-punti rilevanti kollha ta' fatt u ta' liġi, sa fejn il-kwistjoni dwar jekk il-motivazzjoni ta' att tissodisfax r-rekwiziti tal-imsemmi Artikolu 296 TFUE għandha tiġi evalwata mhux biss fid-dawl tal-formulazzjoni tiegħu, iżda wkoll fid-dawl tal-kuntest tiegħu kif ukoll tar-regoli legali kollha li jirregolaw il-qasam ikkonċernat (ara s-sentenza tat-8 ta' Settembru 2011, Il-Kummissjoni vs Il-Pajjiżi l-Baxxi, C-279/08 P, EU:C:2011:551, punt 125 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 39 Għalkemm huwa minnu li l-istituzzjonijiet ma humiex obligati, fil-motivazzjoni tad-deċiżjonijiet adottati, li jieħdu pożizzjoni fuq l-argumenti kollha li l-partijiet ikkonċernati jinvokaw quddiemhom matul proċedura amministrattiva, xorta jibqa' l-fatt li huma għandhom jesponu l-fatti u l-kunsiderazzjonijiet legali li għandhom importanza essenzjali fl-istruttura

tad-deċiżjonijiet tagħhom (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tal-10 ta' Lulju 2008, Bertelsmann u Sony Corporation of America vs Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, punt 169 u l-ġurisprudenza ċċitata, u tat-18 ta' Settembru 2018, Duferco Long Products vs Il-Kummissjoni, T-93/17, mhux ippubblikata, EU:T:2018:558, punt 67).

- 40 F'dan il-kuntest, id-deċiżjoni li ma tinfetaħx il-proċedura ta' investigazzjoni formali prevista fl-Artikolu 108(2) TFUE għandha tinkludi biss ir-raġunijiet li għalihom il-Kummissjoni tqis li quddiemha ma għandhiex diffikultajiet serji ta' evalwazzjoni tal-kompatibbiltà tal-għajjnuna kkonċernata mas-suq intern u li anki motivazzjoni fil-qosor ta' din id-deċiżjoni għandha titqies li hija suffiċjenti fid-dawl tar-rekwiżit ta' motivazzjoni previst fl-Artikolu 296 TFUE jekk hija turi b'mod ċar u inekwivoku r-raġunijiet li għalihom il-Kummissjoni qieset li ma tinsabx fil-preżenza ta' tali diffikultajiet, fejn il-kwistjoni tal-fondatezza ta' din il-motivazzjoni ma tagħmilx parti minn dan ir-rekwiżit (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tat-22 ta' Dicembru 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, punti 65, 70 u 71; tas-27 ta' Ottubru 2011, L-Awstrija vs Scheucher-Fleisch *et*, C-47/10 P, EU:C:2011:698, punt 111, u tat-12 ta' Mejju 2016, Hamr – Sport vs Il-Kummissjoni, T-693/14, mhux ippubblikata, EU:T:2016:292, punt 54).
- 41 F'dan il-każ, għandu jiġi rrilevat li l-Kummissjoni kkonstatat, fil-paragrafi 18 u 19 tad-deċiżjoni kkontestata, minn naħa, li KLM kienet il-benefiċjarja tal-miżura ta' għajjnuna inkwistjoni, u, min-naħa l-oħra, li l-awtoritajiet Olandiżi kienu kkonfermaw li Air France, sussidjarja tal-kumpannija holding Air France-KLM, ma kinitx il-benefiċjarja tal-miżura ta' għajjnuna inkwistjoni.
- 42 Għandu jiġi osservat ukoll li, fid-Deciżjoni Air France, li tikkonċerna għajjnuna mill-Istat mogħtija madwar xahrejn qabel lil Air France, li hija kumpannija li tiffirma parti, flimkien ma' KLM, mill-istess grupp ta' imprizi, peress li din id-deċiżjoni tikkostitwixxi għalhekk element kuntestwali li għandu jittieħed inkunsiderazzjoni sabiex jiġi eżaminat jekk il-motivazzjoni tad-deċiżjoni kkontestata tissodisfax ir-rekwiżiti tal-Artikolu 296 TFUE, skont il-ġurisprudenza mfakkra fil-punt 40 iktar 'il fuq, il-Kummissjoni indikat, fil-paragrafu 21, *inter alia*, li l-benefiċjarju tal-miżura ta' għajjnuna li hija s-sugġett ta' din id-deċiżjoni kienet "il-kumpannija Air France permezz tal-kumpannija Air-France-KLM, il-kumpannija holding tal-grupp" u li l-awtoritajiet Franciżi kienu kkonfermaw li s-sussidjarja KLM tal-kumpannija holding Air France-KLM ma kinitx ser tibbenefika mill-finanzjament inkwistjoni.
- 43 Id-deċiżjoni kkontestata ma fihix elementi oħra ta' analiżi fir-rigward tal-kwistjoni dwar jekk l-għajjnuna mogħtija preċedentement lill-"kumpannija Air France permezz tal-kumpannija Air France-KLM, il-kumpannija holding tal-grupp" setgħetx tintuża wkoll, anki parzjalment, għall-bżonnijiet ta' likwidità ta' KLM, jekk ikun il-każ permezz tal-kumpannija holding Air France-KLM, li tagħha kemm Air France kif ukoll KLM huma sussidjarji.
- 44 Għaldaqstant, għandu jiġi eżaminat jekk il-motivazzjoni tad-deċiżjoni kkontestata turix b'mod ċar u inekwivoku, b'mod li jippermetti lill-persuni kkonċernati jkunu jafu l-ġustifikazzjonijiet tal-miżura meħuda u lill-Qorti Ġenerali teżercita l-istħarriġ tagħha, ir-raġunijiet li għalihom il-Kummissjoni kkunsidrat li KLM ma setgħetx tibbenefika mill-għajjnuna preċedentement mogħtija lil Air France permezz tal-kumpannija holding Air France-KLM, anki jekk dawn il-kumpanniji jagħmlu parti mill-istess grupp.
- 45 F'dan ir-rigward, għandu jifakkar li, konformement mal-punt 11 tal-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar il-kunċett ta' għajjnuna mill-Istat kif imsemmi fl-Artikolu 107(1) [TFUE] (ĠU 2016, C 262, p. 1), diversi entitajiet legali distinti jistgħu jitqiesu li jiffurmaw unità

- ekonomika waħda għall-finijiet tal-applikazzjoni tar-regoli fil-qasam tal-għajjnuna mill-Istat. Għal dan l-għan, għandha tittiehed inkunsiderazzjoni l-eżistenza ta' ishma li jagħtu kontroll ta' waħda mill-entitajiet fl-oħra kif ukoll l-eżistenza ta' rabtiet funzjonali, ekonomiċi u organiċi oħra bejniethom.
- 46 Il-ġurisprudenza rrikonoxxiet ukoll li, meta persuni fiżiċi jew ġuridiċi legalment distinti jikkostitwixxu unità ekonomika, hemm lok li dawn jiġu ttrattati bħala impriża waħda fir-rigward tal-applikazzjoni tar-regoli tal-kompetizzjoni tal-Unjoni. Fil-qasam tal-għajjnuna mill-Istat, tqum b'mod partikolari l-kwistjoni dwar jekk teżistix unità ekonomika meta tirrigwarda l-identifikazzjoni tal-benefiċjarju ta' għajjnuna (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tal-14 ta' Novembru 1984, *Intermills vs Il-Kummissjoni*, 323/82, EU:C:1984:345, punti 11 u 12, u tat-8 ta' Settembru 2009, *AceaElectrabel vs Il-Kummissjoni*, T-303/05, mhux ippubblikata, EU:T:2009:312, punt 101).
- 47 Fost l-elementi meħuda inkunsiderazzjoni mill-ġurisprudenza sabiex tiġi ddeterminata l-preżenza jew l-assenza ta' unità ekonomika fil-qasam tal-għajjnuna mill-Istat hemm b'mod partikolari l-partecipazzjoni tal-impriża kkonċernata f'grupp ta' kumpanniji li l-kontroll tiegħu huwa eżerċitat direttament jew indirettament minn waħda minnhom, it-tkomplija ta' attivitajiet ekonomiċi identiċi jew paralleli u l-assenza ta' awtonomija ekonomika tal-kumpanniji kkonċernati (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-14 ta' Ottubru 2004, *Pollmeier Malchow vs Il-Kummissjoni*, T-137/02, EU:T:2004:304, punti 68 sa 70); l-istabbiliment ta' grupp uniku kkontrollat minn entità waħda, minkejja l-kostituzzjoni ta' kumpanniji ġodda li kull waħda minnhom għandha personalità ġuridika distinta (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-14 ta' Novembru 1984, *Intermills vs Il-Kummissjoni*, 323/82, EU:C:1984:345, punt 11); il-possibbiltà, għal entità li għandha ishma ta' kontroll f'kumpannija oħra, li teżerċita, lil hinn minn sempliċi investiment ta' kapital minn investitur, minn funzjonijiet ta' kontroll, ta' impetu u ta' għajjnuna finanzjarja fir-rigward ta' din il-kumpannija kif ukoll l-eżistenza ta' rabtiet organiċi u funzjonali bejniethom (sentenzi tas-16 ta' Diċembru 2010, *AceaElectrabel Produzione vs Il-Kummissjoni*, C-480/09 P, EU:C:2010:787, punt 51; ara wkoll, f'dan is-sens, is-sentenza tal-10 ta' Jannar 2006, *Cassa di Risparmio di Firenze et*, C-222/04, EU:C:2006:8, punti 116, 117); kif ukoll l-eżistenza ta' klawżoli kuntrattwali rilevanti (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-16 ta' Diċembru 2010, *AceaElectrabel Produzione vs Il-Kummissjoni*, C-480/09 P, EU:C:2010:787, punt 57).
- 48 Barra minn hekk, hija l-Kummissjoni li għandha teżamina b'vigilanza partikolari r-rabtiet bejn il-kumpanniji li jiffurmaw parti mill-istess grupp meta jkun hemm lok għal biża' li l-effetti fuq il-kompetizzjoni jirriżultaw f'kumulati ta' għajjnuna mill-Istat fi hdan l-istess grupp (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-8 ta' Settembru 2009, *AceaElectrabel vs Il-Kummissjoni*, T-303/05, mhux ippubblikata, EU:T:2009:312, punt 116).
- 49 Barra minn hekk, il-Kummissjoni hija obbligata, fl-interess ta' amministrazzjoni tajba tar-regoli fundamentali tat-Trattat FUE dwar l-għajjnuna mill-Istat, li tmexxi l-proċedura ta' investigazzjoni tal-miżuri ta' għajjnuna inkwistjoni b'mod diliġenti u imparzjali, sabiex ikollha għad-dispożizzjoni tagħha, waqt l-adozzjoni tad-deċiżjoni finali, l-informazzjoni l-iktar kompleta u affidabbli possibbli sabiex tagħmel dan (ara s-sentenza tat-2 ta' Settembru 2010, *Il-Kummissjoni vs Scott*, C-290/07 P, EU:C:2010:480, punt 90; ara wkoll, f'dan is-sens, is-sentenza tat-2 ta' April 1998, *Il-Kummissjoni vs Sytraval u Brink's France*, C-367/95 P, EU:C:1998:154, punt 62).
- 50 F'dan il-każ, fl-ewwel lok, għandu jiġi rrilevat li Air France u KLM huma żewġ kumpanniji li jagħmlu parti mill-istess grupp, u li l-kumpannija holding Air France-KLM tmexxih.

- 51 Għalkemm id-deċiżjoni kkontestata tiddekrivi l-kompożizzjoni tal-azzjonisti tal-kumpannija holding Air France-KLM (paragrafu 18 tad-deċiżjoni kkontestata, ara l-punt 2 iktar 'il fuq), mill-banda l-oħra, hija ma tinkludi l-ebda informazzjoni dwar il-kompożizzjoni tal-azzjonisti taż-żewġ sussidjarji tagħha, Air France u KLM.
- 52 Meta ġew mistoqsija dwar dan il-punt matul is-seduta, ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi u KLM indikaw, fir-rigward tal-kompożizzjoni tal-azzjonisti ta' KLM, li 49 % tal-kapital ta' din il-kumpannija kien miżmum mill-kumpannija holding Air France-KLM, 5.9 % mir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi, 44.8 % minn “żewġ fondazzjonijiet Olandiżi”, u l-bqija kienet miżmuma minn azzjonisti oħra. F'dan ir-rigward, ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi u KLM iddikjaraw li l-kumpannija holding Air France-KLM kellha l-hekk imsejha “proprjetà ekonomika” ta' KLM.
- 53 Fir-rigward tal-kompożizzjoni tal-azzjonisti ta' Air France, ir-Repubblika Franċiża indikat, waqt is-seduta, bi twegiba għal mistoqsija li saritilha mill-Qorti Ġenerali, li l-kumpannija holding Air France-KLM kienet l-unika azzjonista tal-kumpannija Air France.
- 54 Minn din l-informazzjoni, miksuba biss waqt is-seduta, u minkejja li l-Qorti Ġenerali ma hijiex f'pożizzjoni li tivverifika l-eżattezza u l-kompletezza tagħha u li tifhem kompletament l-istruttura kapitalistika tal-grupp Air France-KLM, jirriżulta li, minn naħa, 100 % tal-kapital ta' Air France huwa miżmum mill-kumpannija holding Air France-KLM u, min-naħa l-oħra, il-“proprjetà ekonomika” ta' KLM tappartjeni lill-kumpannija holding Air France-KLM, li hija, barra minn hekk, l-ikbar azzjonista tagħha.
- 55 Fit-tieni lok, għandu jiġi kkonstatat li d-deċiżjoni kkontestata ma fiha l-ebda informazzjoni dwar ir-rabtiet funzjonali, ekonomiċi u organiċi bejn il-kumpannija holding Air France-KLM u s-sussidjarji tagħha Air France u KLM.
- 56 Meta ġiet mistoqsija f'dan ir-rigward waqt is-seduta, KLM spjegat li l-kumpannija holding Air France-KLM kienet twettaq, *inter alia*, funzjonijiet intiżi sabiex tikseb finanzjament fis-swieq globali, permezz tas-self jew bil-ħruġ ta' bonds, sabiex tamministra l-bejgħ u d-dħul komuni gġenerat, pereżempju, mill-bejgħ ta' biljetti tal-ajru u sabiex tiżgura l-provvista ta' ċerti servizzi użati komunement, kif ukoll relazzjonijiet mal-investituri. Jidher għalhekk li l-kumpannija holding teżerċita attivitajiet ta' ċerta importanza għall-benefiċċju tal-grupp Air France-KLM.
- 57 Madankollu, fl-assenza ta' informazzjoni f'dan ir-rigward fid-deċiżjoni kkontestata, il-Qorti Ġenerali ma għandha l-ebda bażi verifikabbli u kompleta li tippermettilha tifhem liema huma l-funzjonijiet rispettivi tal-kumpanniji msemmija iktar 'il fuq tal-grupp, ir-rabtiet statutorji li jgħaqqduhom u, b'mod partikolari, jekk il-kumpannija holding Air France-KLM teżerċita funzjonijiet ta' tmexxija, ta' kontroll, ta' impetu u ta' għajjnuna finanzjarja fir-rigward tas-sussidjarji tagħha Air France u KLM.
- 58 Fit-tielet lok, il-Qorti Ġenerali tikkonstata li d-deċiżjoni kkontestata turi li l-kumpannija holding Air France-KLM kienet involuta fl-għoti u fl-amministrazzjoni tal-għajjnuna li hija s-suġġett tad-deċiżjoni kkontestata.
- 59 Fil-fatt, mill-paragrafu 12 tad-deċiżjoni kkontestata jirriżulta li l-Gvern Olandiż u “id-diversi partijiet ikkonċernati” kellhom jikkonkludu diversi kuntratti għall-finijiet tal-għoti tal-miżura ta' għajjnuna inkwistjoni. B'mod partikolari, l-Istat Olandiż, KLM u l-kumpannija holding Air France-KLM kellhom jikkonkludu kuntratt qafas (framework agreement), li jirregola l-kundizzjonijiet ġenerali tal-għoti tal-għajjnuna lil KLM. Id-deċiżjoni kkontestata ma tinkludi

l-ebda element ieħor dwar il-kontenut ta' dan il-kuntratt. Madankollu minn dan jista' jiġi dedott li, bħala firmatarja tal-imsemmi kuntratt, il-kumpannija holding Air France-KLM assumiet ċerti drittijiet u obbligi kuntrattwali fir-rigward tal-miżura ta' għajna inkwistjoni.

- 60 Bl-istess mod, diversi elementi li jinsabu fid-Deciżjoni Air France jindikaw li l-kumpannija holding Air France-KLM assumiet obbligi u drittijiet kuntrattwali fir-rigward tal-miżura ta' għajna li hija s-sugġett tal-imsemmija deciżjoni. Għalhekk, bħala eżempju, skont il-paragrafu 15 ta' din id-deciżjoni, ir-Repubblika Franċiża, "il-grupp Air France-KLM" u l-grupp tal-banek ikkonċernati kellhom jikkonkludu ftehim dwar il-garanzija mill-Istat, qabel l-ghoti inizjali tagħha, li jippreċiża l-kundizzjonijiet speċifiċi għall-mobilizzazzjoni tal-imsemmija garanzija. Skont il-paragrafu 16 ta' din id-deciżjoni, is-self minn azzjonisti kellu jkun ukoll is-sugġett ta' kuntratt ta' self konkluz bejn "il-grupp Air France-KLM" u l-Agence des participations de l'État (l-Aġenzija Responsabbli mill-Ishma tal-Gvern, Franza) li tamministra l-ishma finanzjarji tal-Istat azzjonist. B'hekk, il-finanzjamenti inkwistjoni "ser jiġu kkuntrattwalizzati ma' Air France-KLM", filwaqt li l-prodott ta' dawn il-finanzjamenti ser jiġi, skont il-paragrafu 21 tad-Deciżjoni Air France, "imqiegħed għad-dispożizzjoni tal-kumpannija Air France permezz ta' kontijiet kurrenti mera stabbiliti bejn il-kumpannija holding Air France-KLM u s-sussidjarja tagħha Air France". B'hekk jidher li l-kuntratti li jikkonċernaw il-finanzjamenti inkwistjoni ser jiġu konkluzi mal-kumpannija holding Air France-KLM, u mhux mal-kumpannija Air France. Barra minn hekk, jidher li dawn il-finanzjamenti ser jithallsu l-ewwel fil-kontijiet tal-kumpannija holding Air France-KLM, qabel ma jiġu ttrasferiti, "permezz ta' kontijiet kurrenti mera", li n-natura u l-funzjonament tagħhom ma humiex madankollu speċifikati, lis-sussidjarja Air France. Barra minn hekk, mill-paragrafi 26 u 31 tad-Deciżjoni Air France jirriżulta li t-tul tas-self iggarantit mill-Istat kif ukoll dak tal-garanzija mill-Istat jistgħu jiġu estiżi "fuq talba tal-grupp Air France-KLM". Fir-rigward tas-self minn azzjonist, dan jingħata, skont il-paragrafu 44 tal-istess deciżjoni, bla ħsara għall-impenji "li ser jiġu sottoskritti mill-grupp Air France-KLM".
- 61 Mill-elementi deskritti fil-punti 59 u 60 iktar 'il fuq jirriżulta li l-kumpannija holding Air France-KLM kienet involuta fl-ghoti kemm tal-miżura ta' għajna inkwistjoni kif ukoll ta' dik li kienet is-sugġett tad-Deciżjoni Air France.
- 62 Madankollu, fl-assenza ta' elementi konkreti oħra f'dan ir-rigward fid-deciżjoni kkontestata, huwa impossibbli għall-Qorti Ġenerali li tifhem ir-rwoli, id-drittijiet u l-obbligi rispettivi, fl-ghoti tal-miżuri ta' għajna inkwistjoni, tal-kumpannija holding Air France-KLM u tas-sussidjarji tagħha, jiġifieri KLM, minn naħa, u Air France, min-naħa l-oħra.
- 63 Waqt is-seduta, il-Kummissjoni spjegat li l-għajna precedentement mogħtija lil Air France ma tistax tkun ta' benefiċċju lil KLM minħabba l-"istruttura kuntrattwali tat-tranzazzjoni". Barra minn hekk, hija indikat li ċerti kuntratti fost daww imsemmija fil-punt 60 iktar 'il fuq jinkludu klawżoli speċifiċi li jipprevedu li l-finanzjament ikkonċernat ser ikun ta' benefiċċju biss għall-kumpannija Air France u li jeskludu li dan il-finanzjament jista' jintuża għall-bżonnijiet ta' likwidità ta' KLM.
- 64 Mill-banda l-oħra, meta giet mistoqsija f'dan ir-rigward waqt is-seduta, ir-Repubblika Franċiża indikat li l-kuntratti msemmija fid-Deciżjoni Air France ma fihomx klawżoli speċifiċi intiżi li jeskludu li l-finanzjamenti kkonċernati jistgħu jikkontribwixxu wkoll għall-bżonnijiet tal-grupp.
- 65 Dawn l-iskambji għalhekk huma xhieda tal-insuffiċjenza u tan-natura frammentarja tal-informazzjoni li għandha l-Qorti Ġenerali. Fil-fatt, id-deciżjoni kkontestata ma tesponix, bi kwalunkwe mod, il-kontenut tal-obbligi u tad-drittijiet kuntrattwali li għandhom rispettivament

- il-kumpannija holding Air France-KLM, KLM u Air France, u wisq inqas l-eżistenza possibbli ta' kwalunkwe mekkanizmu, ta' natura kuntrattwali jew le, li jipprekludi li l-għajnuna mogħtija lil Air France permezz tal-kumpannija holding Air France-KLM tibbenefika, bl-intervent tal-kumpannija holding stess, lil KLM u vice versa.
- 66 Fi kwalunkwe każ, għandu jifakkar li l-osservanza tal-obbligu ta' motivazzjoni għandha tiġi evalwata skont l-elementi ta' informazzjoni li r-rikorrent ikollu fil-mument tal-preżentata tar-rikors tiegħu. Madankollu, hija ġurisprudenza stabbilita li l-motivazzjoni ma tistax tkun espressa għall-ewwel darba u *a posteriori* quddiem il-qorti, hlief f'ċirkustanzi eċċezzjonali (ara s-sentenza tal-20 ta' Marzu 2014, *Rousse Industry vs Il-Kummissjoni*, C-271/13 P, mhux ippubblikata, EU:C:2014:175, punt 67 u l-ġurisprudenza ċċitata; ara, wkoll, is-sentenza tal-20 ta' Settembru 2011, *Evropaiki Dynamiki vs BEI*, T-461/08, EU:T:2011:494, punt 109). Għaldaqstant, l-ispejgazzjonijiet ippreżentati mill-Kummissjoni waqt is-seduta ma jistgħux jikkompletaw il-motivazzjoni tad-deċiżjoni kkontestata fil-mori tal-kawża u huma, għaldaqstant, inammissibbli.
- 67 Mill-kunsiderazzjonijiet kollha preċedenti jirriżulta li l-Kummissjoni ma setgħetx tikkonkludi li l-għajnuna mogħtija preċedentement lil Air France, permezz tal-kumpannija holding Air France-KLM, fl-ebda każ ma setgħet tintuża għall-bżonnijiet ta' likwidità ta' KLM, skont il-każ permezz tal-kumpannija holding Air France-KLM, mingħajr ma tesponi b'mod ċar u inekwivoku l-evalwazzjoni tagħha skont l-elementi kollha mfakkra fil-punti 52 sa 60 iktar 'il fuq.
- 68 Il-Kummissjoni ma tistax, f'dan ir-rigward, tisset argument mis-sentenza tal-25 ta' Ġunju 1998, *British Airways et vs Il-Kummissjoni* (T-371/94 u T-394/94, EU:T:1998:140). Fil-fatt, fil-kawża li tat lok għal din is-sentenza, il-Kummissjoni kienet imponiet kundizzjonijiet għall-awtorizzazzjoni tal-għajnuna inkwistjoni intiżi sabiex jipprevjenu li parti mill-għajnuna mogħtija lil Air France tiġi ttrasferita, direttament jew indirettament, lil kumpannija oħra tal-istess grupp. Il-Qorti Ġenerali kkunsidrat, fil-punti 313 u 314 ta' din is-sentenza, li l-imsemmija kundizzjonijiet ta' awtorizzazzjoni kienu jikkostitwixxu mezz suffiċjenti u xieraq sabiex jiġi ggarantit li Air France kienet l-unika benefiċjarja tal-għajnuna. Mill-banda l-oħra, f'din il-kawża, tali kundizzjonijiet ta' awtorizzazzjoni jidhru li huma nieqsa u d-deċiżjoni kkontestata ma tinkludi l-ebda informazzjoni f'dan ir-rigward.
- 69 Ċertament, gie deċiż li l-Kummissjoni kellha setgħa diskrezzjonali wiesgħa sabiex tiddetermina jekk kumpanniji li jagħmlu parti minn grupp kellhomx jitqiesu bħala unità ekonomika jew inkella bħala ġuridikament u finanzjarjament awtonomi għall-finijiet tal-applikazzjoni tal-iskema ta' għajnuna mill-Istat. Dan il-poter ta' evalwazzjoni tal-Kummissjoni jimplika t-teħid inkunsiderazzjoni taċ-ċirkustanzi u tal-evalwazzjoni ta' fatti u ta' ċirkustanzi ekonomiċi kumplessi. Peress li l-qorti tal-Unjoni ma tistax tissottiwixxi l-evalwazzjoni tal-fatti tagħha, b'mod partikolari fuq il-livell ekonomiku, b'dik tal-awtur tad-deċiżjoni, l-istħarriġ tal-Qorti Ġenerali għandu, f'dan ir-rigward, ikun limitat għall-verifika tal-osservanza tar-regoli proċedurali u ta' motivazzjoni, tal-eżattezza materjali tal-fatti kif ukoll tal-assenza ta' żball manifest ta' evalwazzjoni u ta' użu hażin tal-poter (ara s-sentenza tat-8 ta' Settembru 2009, *AceaElectrabel vs Il-Kummissjoni*, T-303/05, mhux ippubblikata, EU:T:2009:312, punti 101 u 102 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 70 Għal dan l-għan, il-qorti tal-Unjoni għandha b'mod partikolari tivverifika mhux biss l-eżattezza materjali tal-provi invokati, l-affidabbiltà tagħhom u l-koerenza tagħhom, iżda għandha tistħarreg ukoll jekk dawn il-provi jikkostitwixxux l-informazzjoni kollha rilevanti li għandha

tittieħed inkunsiderazzjoni sabiex tiġi evalwata sitwazzjoni kumplessa u jekk dawn il-provi humiex tali li jissostanzjaw il-konklużjonijiet li jirriżultaw minnhom (sentenza tal-20 ta' Settembru 2018, *Spanja vs Il-Kummissjoni*, C-114/17 P, EU:C:2018:753, punt 104).

- 71 Mill-punti 43 sa 65 iktar 'il fuq jirriżulta li d-deċiżjoni kkontestata ma tesponix b'mod suffiċjentement ċar u preċiż il-punti rilevanti kollha ta' fatt u ta' liġi f'dan ir-rigward. Dan l-obbligu japplika iktar u iktar f'każ, bħal dak inkwistjoni, iktar-karatterizzat mill-għoti parallel ta' żewġ għajnuniet mill-Istat lil żewġ sussidjarji tal-istess kumpannija holding, li hija, barra minn hekk, involuta fl-għoti u fl-amministrazzjoni tal-imsemmija għajnuniet u assumiet drittijiet u obbligi kuntrattwali fir-rigward tagħhom.
- 72 Għaldaqstant, billi llimitat ruħha li tikkonstata li, minn naħa, KLM kienet il-benefiċjarja tal-miżura ta' għajnuna li kienet is-sugġett tad-deċiżjoni kkontestata u li, min-naħa l-oħra, l-awtoritajiet Olandiżi kienu "kkonfermaw" li l-finanzjament mogħti lil KLM ma kienx ser jintuża minn Air France, minkejja li dawn iż-żewġ kumpanniji kienu jagħmlu parti mill-istess grupp u li ċerti elementi li jinsabu fid-deċiżjoni kkontestata u fid-Deċiżjoni Air France wrew li l-kumpannija holding Air France-KLM kellha ċertu rwol fl-għoti u fl-amministrazzjoni ta' din l-għajnuna (punti 58 sa 65 iktar 'il fuq), il-Kummissjoni naqset milli timmotiva, b'mod suffiċjenti fid-dritt, id-deċiżjoni kkontestata.
- 73 Fid-dawl ta' dak kollu li ntqal, hemm lok li tintlaqa' l-ewwel parti tal-ħames motiv, mingħajr ma hemm bżonn li jiġu eżaminati l-partijiet l-oħra ta' dan il-motiv.
- 74 Għandu jittfakkar ukoll li l-Artikolu 107(3)(b) TFUE jeżiġi mhux biss li l-Istat Membru kkonċernat ikun effettivament ikkonfrontat b'disturb serju tal-ekonomija tiegħu iżda wkoll li l-miżuri ta' għajnuna adottati sabiex jiġi rrimedjat dan id-disturb ikunu, minn naħa, neċessarji għal dan l-għan u, min-naħa l-oħra, xierqa u proporzjonati sabiex jintlaħaq dan l-għan. Dan l-istess rekwiżit jirriżulta wkoll mill-paragrafu 19 tal-Linji Gwida Temporanji.
- 75 Barra minn hekk, u b'mod iktar partikolari, kif issostni r-rikorrenti, konformement mal-punt (i) tal-paragrafu 25(d) tal-Linji Gwida Temporanji, l-għajnuna mill-Istat fil-forma ta' garanziji pubbliċi godda fuq is-self hija kkunsidrata bħala kompatibbli mas-suq intern abbażi tal-Artikolu 107(3)(b) TFUE, sa fejn, għas-self li jiskadi wara l-31 ta' Diċembru 2020, l-ammont globali tas-self għal kull benefiċjarju ma jaqbix id-doppju tal-kont annwali tal-pagi tal-benefiċjarju għall-2019 jew għall-aħħar sena disponibbli. L-istess limitu japplika għall-għajnuna mill-Istat fil-forma ta' sussidji għal self pubbliku, konformement mal-punt (i) tal-paragrafu 27(d) tal-imsemmija linji gwida.
- 76 B'hekk, l-eżami tan-neċessità u tal-proporzjonalità tal-għajnuna, b'mod ġenerali, u tal-osservanza tal-limiti ċċitati iktar 'il fuq, b'mod partikolari, jippreżumi li jkunu stabbiliti minn qabel l-ammont tal-għajnuna, il-benefiċjarju tagħha u l-assenza ta' riskju ta' finanzjament trażversali, b'teħid inkunsiderazzjoni tal-għajnuna inkwistjoni, bejn il-kumpannija holding Air France-KLM, KLM u Air France. Issa, l-insuffiċjenza ta' motivazzjoni li biha hija vvizzjata d-deċiżjoni kkontestata f'dan ir-rigward tipprekludi lill-Qorti Ġenerali milli tistharreġ jekk il-Kummissjoni qisitx ġustament li ma kienx hemm diffikultajiet serji fl-evalwazzjoni tal-kompatibbiltà tal-għajnuna kkonċernata mas-suq intern.
- 77 Għaldaqstant, l-insuffiċjenza ta' motivazzjoni li biha hija vvizzjata d-deċiżjoni kkontestata twassal għall-annullament tagħha.

78 Għalhekk hemm lok li d-deċiżjoni kkontestata tiġi annullata, mingħajr ma huwa neċessarju li jiġu eżaminati l-motivi l-oħra invokati mir-rikorrenti u mingħajr ma hemm bżonn li tingħata deċiżjoni dwar it-talba għal miżura ta' organizzazzjoni tal-proċedura msemmija fil-punt 14 iktar 'il fuq.

Fuq iż-żamma fis-seħh tal-effetti tad-deċiżjoni annullata

79 Skont ġurisprudenza stabbilita, meta kunsiderazzjonijiet imperattivi ta' ċertezza legali jiġġustifikaw dan, il-qorti tal-Unjoni tibbenefika, skont it-tieni paragrafu tal-Artikolu 264 TFUE, minn setgħa diskrezzjonali sabiex tindika, f'kull każ partikolari, l-effetti tal-att ikkonċernat li għandhom jitqiesu bħala definittivi (ara, b'analogija, is-sentenza tat-22 ta' Diċembru 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, punt 121 u l-ġurisprudenza ċċitata).

80 Għaldaqstant, minn din id-dispożizzjoni jirriżulta li, jekk tqis li huwa neċessarju, il-qorti tal-Unjoni tista', anki *ex officio*, tillimita l-effett tal-annullament tas-sentenza tagħha (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-1 ta' April 2008, Il-Parlament u Id-Danimarka vs Il-Kummissjoni, C-14/06 u C-295/06, EU:C:2008:176, punt 85).

81 Konformement ma' din il-ġurisprudenza, il-qorti tal-Unjoni għamlet użu mill-possibbiltà li tillimita *ratione temporis* l-effetti tal-konstatazzjoni tal-invalidità ta' leġiżlazzjoni tal-Unjoni meta kunsiderazzjonijiet imperattivi ta' ċertezza legali li jirrigwardaw l-interessi kollha, kemm pubbliċi kif ukoll privati, li huma involuti fil-kawzi kkonċernati kienu jipprekludu l-kontestazzjoni tal-ġbir jew tal-ħlas ta' somom ta' flus li saru abbażi ta' din il-leġiżlazzjoni għall-perijodu preċedenti għad-data tas-sentenza (sentenza tat-22 ta' Diċembru 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, punt 122).

82 F'dan il-każ, il-Qorti Ġenerali tqis li jeżistu kunsiderazzjonijiet imperattivi ta' ċertezza legali li jiġġustifikaw il-limitazzjoni *ratione temporis* tal-effetti tal-annullament tad-deċiżjoni kkontestata. Fil-fatt, minn naħa, il-kontestazzjoni immedjata tal-ġbir tas-somom ta' flus previsti mill-miżura ta' għajnuna inkwistjoni jkollha konsegwenzi partikolarment dannużi għall-ekonomija u għas-servizz tal-ajru tal-Pajjiżi l-Baxxi f'kuntest ekonomiku u soċjali diġà kkaratterizzat mid-disturb serju tal-ekonomija ta' dan l-Istat Membru minħabba l-effetti avversi tal-pandemija tal-COVID-19. Min-naħa l-oħra, għandu jittiehed inkunsiderazzjoni l-fatt li l-annullament tad-deċiżjoni kkontestata jirriżulta mill-insuffiċjenza ta' motivazzjoni tagħha.

83 Issa, skont l-Artikolu 266 TFUE, il-Kummissjoni, li l-att tagħha ġie annullat, hija obligata tieġu l-miżuri neċessarji għall-eżekuzzjoni ta' din is-sentenza tal-Qorti Ġenerali.

84 Għal dawn il-motivi, l-effetti tal-annullament tad-deċiżjoni kkontestata għandhom jiġu sospiżi sal-adozzjoni ta' deċiżjoni ġdida mill-Kummissjoni. Fid-dawl tal-heffa li biha aġixxiet il-Kummissjoni wara l-prenotifika u n-notifika tal-miżura inkwistjoni, l-imsemmija effetti ser jinżammu sospiżi għal perijodu li ma jstax jaqbez xahrejn mid-data tal-ghoti ta' din is-sentenza fil-każ li l-Kummissjoni tiddeċiedi li tadotta din id-deċiżjoni ġdida fil-kuntest tal-Artikolu 108(3) TFUE u għal perijodu addizzjonali raġonevoli jekk il-Kummissjoni tiddeċiedi li tiftaħ il-proċedura prevista fl-Artikolu 108(2) TFUE (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-22 ta' Diċembru 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, punt 126).

Fuq l-ispejjeż

- 85 Skont l-Artikolu 134(1) tar-Regoli tal-Proċedura, il-parti li titlef il-kawża għandha tiġi kkundannata għall-ispejjeż, jekk dawn ikunu ntalbu. Peress li l-Kummissjoni tilfet il-kawża, hija għandha tiġi kkundannata tbatl l-ispejjeż rispettivi tagħha kif ukoll dawk tar-rikorrenti, skont it-talbiet ta' din tal-aħħar.
- 86 Barra minn hekk, skont l-Artikolu 138(1) tar-Regoli tal-Proċedura, l-Istati Membri u l-istituzzjonijiet li jintervjenu fil-kawża għandhom ibatu l-ispejjeż rispettivi tagħhom. Skont l-Artikolu 138(3) tal-Regoli tal-Proċedura, il-Qorti Ġenerali tista' tiddeċiedi li intervenjent, minbarra dawk imsemmija fil-paragrafu 1, għandu jbatl l-ispejjeż rispettivi tiegħu.
- 87 Għaldaqstant, għandu jiġi deċiż li r-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi, ir-Repubblika Franċiża u KLM għandhom ibatu l-ispejjeż rispettivi tagħhom.

Għal dawn il-motivi,

IL-QORTI ĠENERALI (L-Għaxar Awla Estiża)

taqta' u tiddeċiedi:

- 1) Id-Deciżjoni tal-Kummissjoni C(2020) 4871 final tat-13 ta' Lulju 2020 dwar l-ghajjnuna mill-Istat SA.57116 (2020/N) – Il-Pajjiżi l-Baxxi – COVID-19: Garanzija ta' self mill-Istat u self mill-Istat lil KLM hija annullata.**
- 2) L-effetti tal-annullament tal-imsemmija deciżjoni għandhom jiġu sospiżi sal-adozzjoni ta' deciżjoni ġdida mill-Kummissjoni Ewropea skont l-Artikolu 108 TFUE. L-imsemmija effetti għandhom jinżammu sospiżi għal perijodu li ma jistax jaqbeż xahrejn mid-data tal-ġhotti ta' din is-sentenza fil-każ li l-Kummissjoni tiddeċiedi li tadotta din id-deciżjoni ġdida fil-kuntest tal-Artikolu 108(3) TFUE u għal perijodu addizzjonali raġonevoli jekk il-Kummissjoni tiddeċiedi li tiftaħ il-proċedura prevista fl-Artikolu 108(2) TFUE**
- 3) Il-Kummissjoni hija kkundannata tbatl l-ispejjeż rispettivi tagħha kif ukoll dawk ta' Ryanair DAC.**
- 4) Ir-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi, ir-Repubblika Franċiża u Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV għandhom ibatu l-ispejjeż rispettivi tagħhom.**

Kornezov

Buttigieg

Kowalik-Bańczyk

Hesse

Stancu

Mogħtija f'qorti bil-miftuħ fil-Lussemburgu, fid-19 ta' Mejju 2021.

Firem